

Essay: nieuwe warmtewet is een keurslijf

binnenlandsbestuur.nl/ruimte-en-milieu/nieuws/nieuwe-warmtewet-perkt-lokale-beleidsruimte-in.16482841.lynkx

Adriaan de Jonge

Gemeenten zijn de regisseurs van de warmtetransitie, zo is besloten in het Klimaatakkoord. De Warmtewet 2 moet hen de instrumenten verschaffen om deze rol te spelen. Volgens Sanne Akerboom en Annelies Huygen is het paradoxaal dat het wetsvoorstel de bewegingsruimte van de gemeenten niet uitbreidt, maar juist inperkt.

Gecentraliseerd

Waar gemeenten nu nog aanzienlijke autonomie hebben als het gaat om de inrichting van de warmtevoorziening, zorgt Warmtewet 2 voor een strakkere, meer gecentraliseerde regulering. Dat gaat ten koste van innovatie en burgerparticipatie, schrijven hoogleraar Annelies Huygen (onderzoeksinstituut TNO en Universiteit Utrecht) en universitair docent Sanne Akerboom (Universiteit Utrecht) in een essay in *Binnenlands Bestuur*. Meer ruimte voor lokaal maatwerk kan zorgen voor lagere tarieven en meer energiepositieve wijken.

Kleinschalig

Die lokale beleidsvrijheid past bij de steeds grotere variatie aan verschillende typen warmtenetten, schrijven de twee auteurs. Er is 'een stroom van innovaties', die vooral gedijen bij een veelheid aan kleinschalige projecten. 'Een aantal specialisten verwacht dat er in de toekomst vooral kleine, geïntegreerde warmtesystemen komen, die ofwel organisch groeien, ofwel onderling met elkaar worden verbonden. Dit schept volop kansen voor burgercoöperaties, hetgeen het draagvlak vergroot.'

Experimenten

De Warmtewet 2 zet echter in op grootschalige warmtenetten. Gemeenten moeten daarbij grote kavels afbakenen waarbij alle gebruikers, zowel flats als afgelegen villa's, tegelijkertijd worden aangesloten. 'Een goede onderbouwing van deze strategie ontbreekt', concluderen Huygen en Akerboom. 'Juist in Nederland, waar zoveel nieuwe warmtenetten komen, zijn experimenten mogelijk met kleine, eenvoudige en goedkope projecten enerzijds en met grotere kavels anderzijds om daar lessen uit te trekken en te beoordelen wat beter is.'

Criteria

Ook mogen projecten onder de nieuwe warmtewet niet organisch groeien of onderling met elkaar worden verbonden, terwijl verschillende voorbeelden in het buitenland laten zien dat dit een succesvolle strategie kan zijn. Daarnaast schrijft de Warmtewet 2 de criteria voor die gemeenten mogen hanteren bij het selecteren van een warmtebedrijf. Ook hier bewijzen ervaringen in andere landen dat dit niet het beste beleid is. 'Een grote variatie aan criteria leidt elders juist tot duurzame, betaalbare en soms ook innovatieve voorzieningen.'

Tarieven

Participatie van inwoners in het vormgeven van een nieuw warmtenet is onder de nieuwe wet bovendien minimaal. 'Er is geen verplichting voor bedrijven om tevoren aan consumenten te vragen of zij een warmtenet wensen, en zo ja, hoe het er dan moet uitzien, wat het mag kosten en of ze dan een aansluiting nemen. Een marktonderzoek is niet nodig.' Tot slot zorgt de wet ook niet voor een effectieve prikkel die de tarieven omlaag duwt. 'Gemeenten mogen geen rol spelen bij de tariefvorming. Er is nauwelijks aandacht voor transparantie. Bovendien worden kosten gebaseerde tarieven gecombineerd met maximum tarieven, een lastige combinatie die voor zover ons bekend nergens in Europa op deze manier wordt toegepast.'

Lees het volledige essay in Binnenlands Bestuur nummer 6.